

Handlingsplan psykososialt barnehagemiljø

- Barns rett til et trygt omsorgs- og læringsmiljø

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	3
I Tana Kommunes barnehager legger vi vekt på at:.....	3
Definisjon av erting, konflikt, utestengelse og mobbing.....	3
Roller i en erte, utestengelse, krenkelse og mobbesituasjon:	4
Aktivitetsplikt.....	4
Barnehagen skal sørge for at barna har det trygt og godt	4
Alle ansatte i barnehagen har en plikt til å følge med	4
Hvordan oppdage at et barn ikke har det bra?	5
Når ansatte mobber	5
Ansatte har en plikt til å gripe inn	5
Undersøkelsesplikt	5
Barnehagen må lage en plan	6
Taushetsplikt og behandling av personopplysninger	6
Forebygging i Tana Kommunes barnehager.....	6
Relasjoner	7
Lekegrupper	7
Observasjoner	8
Praksishistorier	8
Barnesamtaler/intervju	8
Kurs og prosjekter	8
Samarbeid mellom barnehage og hjem	8
Foreldre bidrar til forebyggende arbeid ved å:	9
RUTINE FOR SYSTEMISK ARBEID.....	10
TILTAKSPLAN VED MOBBING.....	11
TILTAKSPLAN VED PSYKOSOSIALT ARBEID PÅ AVDELINGEN	12
REFERAT FRA MØTE.....	13
SJEKKLISTE FOR DE VOKSNES RELASJONER TIL BARN	14
SJEKKLISTE FOR BARNEHAGENS PSYKOSOSIALE LÆRINGSMILJØ.....	15

Innledning

Mellom åtte og tolv prosent av barnehagebarna opplever jevnlig utestenging fra lek eller ulike former for krenkelser. Stortinget har vedtatt egne bestemmelser i barnehageloven om barns rett til et trygt omsorgs- og læringsmiljø som vil gjelde fra 1. januar 2021. Endringene i barnehageloven krever at barnehagene jobber systematisk for å forebygge utestengning og mobbing, og at de skaper et godt miljø der barna trives og er sosialt inkludert. Rammepåen stiller allerede krav om dette, nå blir forpliktelsen tatt inn i loven. Det skal sikre at alle barn, uavhengig av hvilken barnehage de går i, får hjelp av voksne til å ta godt vare på hverandre. Barnehagen forpliktes til å ha nulltoleranse mot krenkelser som utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Det avgjørende er om barnet som blir utsatt kan oppleve det som nedverdiggende eller integritetskrenkende. Utestengingen må som hovedregel være systematisk. Alle som arbeider i barnehagen skal gripe inn når et barn utsettes for slike krenkelser.

I Tana Kommunes barnehager legger vi vekt på at:

- det arbeides kontinuerlig, langvarig og systematisk med barnas barnehagemiljø
- barnehagen og foreldre samarbeider om det forebyggende og holdningskappende arbeidet
- tydelig ledelse er en forutsetning for å forebygge, avdekke og håndtere krenkende ord og handlinger
- alle ansatte i barnehagen har en handlingsplikt til å undersøke, varsle og gripe inn dersom de får kunnskap eller mistanke om at et barn blir utsatt for krenkende atferd
- barnehagens lokale tiltak og evne til kommunikasjon og samarbeid er avgjørende for at arbeidet skal lykkes

Definisjon av erting, konflikt, utestengelse og mobbing

Hentet fra bla UDIR og

Erte: Å drive ap med. Bevisst å gjøre noe gøy med eller sjenere noen andre fordi man selv synes det er gøy.

Konflikt: En uenighet oppstått på grunn av partenes motstridende interesser. En vanlig uoverensstemmelse er hvor barna er likeverdige parter.

Utestengelse: Når en eller flere ikke får være med i en lek eller aktivitet. Brukes for å beskytte en lek eller aktivitet eller for maktdemonstrasjon og krenking.

Mobbing: Negative, fysiske eller psykiske handlinger begått av en eller flere mot en annen. Den som blir utsatt for erting, plaging, krenking eller utestenging er lett tilgjengelig som del av et fellesskap han eller hun ikke har valgt selv. Det er ubalanse i maktforholdet slik at det er vanskelig å forsvare seg handlingen må ha en viss hyppighet og foregå over tid. Den kan være verbal, fysisk, utestengelse eller direkte/indirekte.

Mobbing av barn er handlinger fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og muligheten til medvirkning.

(Lund, Helgeland, Kovac, 2017)

– Vi kaller det mobbing når en person blir plaget av andre over tid og vedkommende vanskelig kan komme seg ut av situasjonen ved egen hjelp.

Roller i en erte, utestengelse, krenkelse og mobbesituasjon:

Rollene er mange og det er viktig at voksne i barnehagen kjenner til de ulike rollene og gripe inn adekvat til den. Den som blir ertet, den/de som ertes, medløperne, tilskuerne, de ansatte og foreldrene.

Aktivitetsplikt

Lovendringen innebærer en aktivitetsplikt som krever at barnehagen følger med på hvordan barna har det, og undersøker og setter inn tiltak når personalet har mistanke om at ett eller flere barn ikke har det bra i barnehagen. Barnehagen får plikt til å undersøke saken når foreldre sier ifra, selv om de som jobber i barnehagen er av en annen oppfatning. Det skal lages en skriftlig plan for hvordan barnehagen skal følge opp barnet og gruppen.

Det innføres også en skjerpet aktivitetsplikt ved mistanke om at personalet krenker barn. Alle som arbeider i barnehagen får plikt til å melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om, eller kjennskap til, at et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen. Styrer er ansvarlig for at barnehagen håndterer og følger opp meldingene på en ansvarlig måte.

Barnehagen skal sørge for at barna har det trygt og godt

Alle som jobber i barnehagen må følge med på at barna har det bra. Hvis en voksen vet om, eller tror at et barn blir mobbet, plaget, eller på andre måter ikke har det bra, skal hun eller han de alltid:

- Gripe inn og stoppe krenkelsen med en gang.
- Si ifra til styrer i barnehagen.
- Undersøke hva som har skjedd.
- Sette inn tiltak, og lage en plan for å sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø.

Alle ansatte i barnehagen har en plikt til å følge med

Alle ansatte har en plikt til å følge med på hvordan alle barna i barnehagen har det. De skal gripe inn hvis barn utsettes for krenkelser. Dette kan være for eksempel være utestengning fra lek, plaging, mobbing, vold eller diskriminering. Barnehagen må ha gode rutiner for å følge med, og være til stede for barna. Hvis du oppdager at et barn ikke har det bra, må du melde fra til styrer i barnehagen. I alvorlige tilfeller må styrer melde fra til barnehageeier. Hva som er et alvorlig tilfelle, vil være en skjønnsmessig vurdering. Eksempler på alvorlige tilfeller er:

- saker som er særlig voldelige
- hvis flere barn er involvert i mobbing eller utestenging av et barn
- krenkelsene har pågått over lang tid, uten at barnehagen har klart å løse saken

Hvis et barn eller foreldrene til barnet, sier at barnet ikke har det bra, må barnehagen alltid undersøke hva som har skjedd.

Hvordan oppdage at et barn ikke har det bra?

- gjennom å snakke med barna (barnesamtaler)
- ansatte ser noe eller fanger opp noe i samtaler med andre barn
- foreldre som melder fra at det har skjedd noe i barnehagen
- barn som forteller om noe som har skjedd
- endringer i atferd hos barn eller i barnehagegruppa

Noen barn blir stille og trekker seg tilbake i leken, mens andre gir tydelig beskjed når ting blir vanskelige.

Når ansatte mobber

Hvis du kjenner til eller får mistanke om at en annen ansatt mobber eller utestenger et barn, må du melde fra med en gang til styrer i barnehagen. Dette gjelder også ved vold og trakassering. Styrer skal melde fra til barnehageeier.

Ansatte har en plikt til å gripe inn

Barnehagen skal ha nulltoleranse mot mobbing. Alle som jobber i barnehagen skal gripe inn med en gang, hvis de ser uønsket adferd. Det kan for eksempel være utestengelse fra lek, mobbing eller en slåsskamp.

Undersøkelsesplikt

Plikten til å undersøke betyr at barnehagen skal undersøke barnets opplevelse. Barnehagen trenger ikke å bevise at et barn har blitt mobbet eller ikke har det bra. Barnehagen skal finne ut hva som er årsaken til at et barn ikke har det bra. Dette er utgangspunktet for å sette inn de riktige tiltakene, for at barnet skal få et trygt og godt barnehagemiljø.

Barnehagen må lage en plan

Hvis barnehagen får vite at et barn ikke har det bra i barnehagen, må de lage en skriftlig plan for å sikre at barnet får en trygg barnehagehverdag. I planen skal det stå:

- hvilke problemer som skal løses
- hva barnehagen har planlagt
- når tiltakene skal gjennomføres
- hvem som skal gjennomføre tiltakene
- når tiltakene skal evalueres

Det kan også være lurt å ha med en oppsummering av samtalene med barnet og foreldrene. I tillegg bør dere inkludere barnehagens egen vurdering av saken. Det vil variere fra sak til sak hvor mye som skal dokumenteres i den enkelte saken. Ferdige planer finnes bakerst i denne handlingsplanen.

Taushetsplikt og behandling av personopplysninger

Alle som jobber i barnehagen har taushetsplikt. Opplysninger som er omfattet av taushetsplikten gjelder:

- personlige forhold
- opplysninger man ønsker å holde for seg selv
- opplysninger som man får gjennom jobb

Når du skal dokumentere hva som har blitt gjort i en enkeltsak, vil du måtte behandle personopplysninger. Det kan være både ordinære og sensitive person opplysninger. Barnehagen har både plikt og rett til å behandle personopplysninger. Alle personopplysninger, skal behandles i samsvar med personopplysningslovens regler.

Forebygging i Tana Kommunes barnehager

Vi jobber med sosial kompetanse. Sosial kompetanse kan defineres som et sett av ferdigheter, kunnskaper og holdninger som det er viktig å beherske ut fra tre forhold:

- å mestre ulike sosiale miljøer
- å etablere og vedlikeholde relasjoner eller vennskap
- å øke trivsel og fremme utvikling

Mobbing har dårlige vekstforhold i en barnehage der voksne stadig våger å stille kritiske og åpne spørsmål til seg selv, samtidig som de styrker alt det relasjonelle arbeidet som fremmer god lek, humor og trygghet (Ingrid Lund i Mobbing i barnehagen, s. 127).

For å skape en barnehage fri for krenking og mobbing må barnehagen:

- Ha tydelige og omsorgsfulle voksne.

- Ha voksne som legger til rette for en god start for det enkelte barn
- Gi alle barn en god start på dagen.
- Ha voksne som systematisk observerer enkeltbarn og barnegrupper, og tilrettelegger for etablering av gode relasjoner og vennskap
- Gjøre aktiv bruk av små lekegrupper med en voksen hver dag for at alle skal utvikle lekekompetanse.
- Ha voksne som jobber systematisk med å styrke barnas sosiale kompetanse og skaper et inkluderende og vennlig barnehagemiljø.
- Ha voksne som kjenner alle barna godt og tilrettelegger aktiviteter slik at alle opplever mestring på sitt nivå.
- Ha tilstedeværende og varme voksne som viser alle barna tillit og formidler forventninger til dem på en tydelig måte, slik at barna lett kan forstå hva som er akseptabelt og hva som ikke er lov.
- Ha voksne som kan være barnas veileder i utfordrende relasjoner og situasjoner – noen ganger gå foran som et godt eksempel, andre ganger korrigere, vise, lede og veilede.
- Akseptere og anerkjenne følelser, håndtere følelser og regulere følelsesutbrudd.
- Ha voksne som legger det fysiske miljø til rette slik at det stimulerer til god lek og unngår unødige konflikter.
- Ha engasjerte voksne som fokuserer på leken som en viktig arena for utvikling av sosiale ferdigheter.
- Ha voksne som alltid kommenterer barnas positive ord og handlinger og har kompetanse til å håndtere uønsket atferd.
- Ha voksne som vektlegger et godt samarbeid med foreldre
- Gå gjennom handlingsplanen hver høst og lære opp nyansatte i hvordan vi arbeider for å motvirke mobbing.
- Alltid tenke barnets beste.

Relasjoner

Relasjonskompetanse til voksne – hvordan bygger vi en god relasjon både når det gjelder barn/barn og barn/voksne.

Lekegrupper

Vi legger til rette for små lekegrupper. Det kan være på barns eget initiativ eller det kan være personalet som har organisert gruppene. De voksne er veiledere, lærer barn å leke, tilfører leken nye elementer, arbeider med relasjoner og sosial kompetanse slik at barna mestrer egenledelse i lek og samspill. De voksne kan her fange opp og forebygge atferd som kan utvikles til mobbing.

Observasjoner

Vi bruker forskjellige observasjons-metoder for å kartlegge samspillet mellom barn/barn og barn/voksen. Avhengig av hva vi ønsker å se etter bruker vi kvantitative observasjonsmetoder som relasjonsskjema, sosiogram etc eller kvalitative metoder som loggbok, løpende protokoll etc.

Praksishistorier

Vi skriver ned historier fra hverdagen i barnehagen og diskuterer/reflekterer over dem på avdelingsmøter og personalmøter.

Barnesamtaler/intervju

Vi har samtaler med enkeltbarn og barn i gruppe med fokus på lek, trivsel og sosial kompetanse.

Kurs og prosjekter

Hele personalet deltar på kurs. Dette fordi vi mener at det er viktig at det vi skal arbeide med må alle få kunnskap om fra en fagperson.

Samarbeid mellom barnehage og hjem

Barnehage og hjemmet har et felles ansvar for barna har det bra i barnehagen. Det er viktig å samarbeide med foreldrene i arbeidet med holdninger og verdier. Aktiv medvirkning med foreldre er avgjørende dersom uønsket atferd foregår i barnehagen.

Foreldre må derfor involveres i hvordan barnehagen jobber med barn og relasjoner og snakke om tema mobbing, krenkende atferd og forebygging av dette i foreldresamtaler og foreldremøter. Det innebærer også at foreldre blir informert om barnehagens handlingsplan mot mobbing og godt psykososialt barnehagemiljø.

Det å bli sett, møtt, anerkjent og respektert, innebærer gjensidig forpliktelse mellom barnehage og hjem.

Alle barn og foreldre skal oppleve å bli tatt på alvor av personalet. Hvis de kommer med en bekymring om at et barn blir utsatt for krenkende ord eller handlinger, skal de bli tatt på alvor.

Foreldre er barnas viktigste rollemodeller og må være gjennomtenkte med hva de sier og uttrykker, når barna er til stede.

Foreldre bidrar til forebyggende arbeid ved å:

- Hils på, snakke med alle barn, invitere barn med hjem, og legge til rette for nye vennskap.
- Snakke positivt om andre barn, foreldre, personalet og barnehagen.
- Melde fra til barnehagen om det oppdages krenking/erting/mobbing blant barna.
- Gi tilbakemeldinger på barnas trivsel og opplevelser.
- Følge opp informasjon og ha et tett samarbeid med barnehagen.

RUTINE FOR SYSTEMISK ARBEID

PSYKOSOSIALT MILJØ PÅ AVDELINGEN OG FOREBYGGING AV MOBBING I BARNEHAGEN

Tiltak	Ansvar'	Dato	Gjennomført sign. og dato
Barnehagen gjennomgår handlingsplanen, drøfter og dokumenterer planens betydning for barnehagens innhold og hvordan den skal implementeres og inngå som del av det daglige arbeidet.	Styrer	Ved barnehagestart	
Opplæring og informasjon til alle nyansatte om Tana kommunes Handlingsplan for et godt psykososialt barnehagemiljø, handlingsplan mot mobbing	Styrer	Ved ansettelse	
Foreldrene involveres og deltar i arbeidet om det psykososiale miljøet på avdelingen. Dette gjennom mail eller på foreldremøte med den definerte gruppen.	Styrer Pedagog	Ved oppstått behov	
Avdelingen vurderer og dokumenterer det psykososiale læringsmiljøet (sjekklister/observasjoner/tilstedeværelse).	Pedagog	Ved oppstått behov	
Barnehagen gjennomfører barnesamtaler	Pedagoger / Assistenten	Jevnlige ved oppstått behov	
Definer evaluering og avslutning av arbeidet på avdeling og i den definerte gruppen	Styrer Pedagog	Ved oppstått behov	

TILTAKSPLAN VED MOBBING

Det skal gripes inn og tiltak skal igangsettes umiddelbart straks mobbing avdekkes, samt ved levering av behov for å jobbe med en definert gruppe ang. psykososialt miljø.

- Det skal skrives referat fra alle møter.

Avviksmelding gis til styrer	Tiltak	Ansvar	Gjennomført Sign. og dato
Personalet Dersom mobbing er oppdaget skal ped.leder og styrer informeres. Den som har observert mobbing skal beskrive så konkret som mulig.		Den som oppdager uønsket atferd	
De ansatte på avd. (evt. hele barnehagen) informeres.		Pedagog på sin gruppe. Styrer har overordnet ansvar	
Personalet vurderer hva som er årsak til hendelsen og hva som bidrar til de uønskede hendelsene (evt. gjentas).		Pedagog	
Tiltak settes i gang ut i fra refleksjon i personalgruppen rundt hva som er årsak. Tiltaksplaner lages både for mobber og den som blir mobbet.		Pedagog	
Vurdere behov for bistand fra andre.		Styrer / Pedagog	
Barna Snakk med de aktuelle barna om det som har skjedd.		Pedagog er ansvarlig på sin avdeling. Styrer er overordnet ansvarlig	
Be barna komme med forslag til hva som kan gjøres med situasjonen.		Pedagog	
Sammenfatt barnas forslag med det personalet har kommet frem til.		Pedagog	
Foresatte • Informere foreldrene. • Foresatte til den som blir mobbet og til den/de som mobber innkalles til et møte der de blir informert og tatt med på råd. (Situasjonsavhengig)		Pedagog på aktuell avdeling. Styrer er overordnet ansvarlig.	
Evaluering Evaluer etter 1 mnd. • Samtale med barna. • Skriftlig informasjon eller samtale med foreldrene. • Eventuelt videre tiltak		Pedagog på aktuell avdeling. Styrer er overordnet ansvarlig.	
Evaluering Evaluer etter 3 mnd. • Samtale med barna. • Skriftlig informasjon eller samtale med foreldrene. • Eventuelt videre tiltak		Pedagog på aktuell avdeling. Styrer er overordnet ansvarlig.	

TILTAKSPLAN VED PSYKOSOSIALT ARBEID PÅ AVDELINGEN

Det skal gripes inn og tiltak skal igangsettes umiddelbart straks mobbing avdekkes, samt ved levering av behov for å jobbe med en definert gruppe ang. psykososialt miljø.

- Det skal skrives referat fra alle møter.

Avviksmelding gis til styrer	Tiltak	Ansvar	Gjennomført Sign. og dato
Personalet Dersom uønsket atferd oppdages skal ped.leder og styrer informeres. Den som opplever dette skal beskrive så konkret som mulig.		Den som oppdager uønsket atferd	
De ansatte på avd. (evt. hele barnehagen) informeres.		Pedagog på sin gruppe. Styrer har overordnet ansvar	
Personalet vurderer hva som er årsak til hendelsen og hva som bidrar til de uønskede hendelsene (evt. gjentas).		Pedagog	
Tiltak settes i gang ut i fra refleksjon i personalgruppen rundt hva som er årsak. Tiltaksplaner lages.		Pedagog	
Vurdere behov for bistand fra andre.		Styrer / Pedagog	
Barna Snakk med de aktuelle barna om det som har skjedd.		Pedagog er ansvarlig på sin avdeling. Styrer er overordnet ansvarlig	
Be barna komme med forslag til hva som kan gjøres med situasjonen.		Pedagog	
Sammenfatt barnas forslag med det personalet har kommet frem til.		Pedagog	
Foresatte • Informere foreldrene. • Foresatte blir tatt med på råd. (Situasjonsavhengig)		Pedagog på aktuell avdeling. Styrer er overordnet ansvarlig.	
Evaluering Evaluer etter 1 mnd. • Samtale med barna. • Skriftlig informasjon eller samtale med foreldrene. • Eventuelt videre tiltak		Pedagog på aktuell avdeling. Styrer er overordnet ansvarlig.	
Evaluering Evaluer etter 3 mnd. • Samtale med barna. • Skriftlig informasjon eller samtale med foreldrene. • Eventuelt videre tiltak		Pedagog på aktuell avdeling. Styrer er overordnet ansvarlig.	

REFERAT FRA MØTE

Dato:

Tilstede på møtet var:

Dato for oppfølgingsmøte:

Saksbeskrivelse	Tiltak	Ansvar
Underskrift ansatt	Underskrift ansatt	
Underskrift foreldre	Underskrift foreldre	

SJEKKLISTE FOR DE VOKSNES RELASJONER TIL BARNA

Brukes som egenrefleksjon og videre refleksjon i personalgruppen

Spørsmål	Egen Refleksjon
Er jeg anerkjennende og støttende i forhold til alle barnas initiativ?	
Er mitt samspill med barna preget av dialog med åpne spørsmål, eller er det mer beskjeder og kontroll mot enkelte av barna?	
Ser jeg alle barn, eller er det noen som blir oversett?	
Er det noen barn i barnehagen som etter de slutter i barnehagen vil si at jeg ikke likte de?	
Er det noen barn jeg stadig gir positiv oppmerksomhet, mens andre i hovedsak får mer negativ oppmerksomhet?	
Er det lettere å tro på bestemte barns forklaringer i konflikter enn andres?	
Griper jeg inn og veileder i konflikter/utestenging, eller er det noen ganger jeg bare overser det?	
Tar jeg kontakt med alle barna, eller er det noen jeg alltid velger / unngår?	
Har jeg større tålmodighet med enkelte barn enn andre?	
Er jeg bevisst forskjellen på humor og ironi?	
Er jeg en god rollemodell for barna?	

SJEKKLISTE FOR BARNEHAGENS PSYKOSOSIALE LÆRINGSMILJØ

Brukes som egenrefleksjon og videre refleksjon i personalgruppen

Spørsmål	Egen refleksjon
Er barnehagens leke- og læringsmiljø preget av gjensidig omsorg, anerkjennelse og varme, eller preges det av mye erting og kritiske kommentarer til og om hverandre?	
Er barnehagens miljø i hovedsak inkluderende, eller preges det ofte av at barn ekskluderes?	
Er samspillet barna imellom preget av sosiale hierarkier, eller av likeverdighet av hvem som bestemmer og hvem som får være i lek og gruppeaktiviteter?	
Har barnehagen en trygg og god tone preget av humor, spontanitet og glede over hverandres mestring, eller er miljøet preget av prestasjonskrav og konkurrerende holdninger mellom barna?	
Hvordan preges hverdagen til barna av lekende læring, samspill og mestring?	
Har vår barnehage et stimulerende leke- og læringsmiljø med tilstedeværende voksne som støtter og videreutvikler barnas lek ved behov?	
Har alle barna lekekompetanse?	
Har alle barna en venn?	
Har barna erfaring i å mestre uenighet og konflikter seg imellom?	
Trives barna i vår barnehage?	

